

Голас Радзімы

№ 26 (1441)
1 ліпеня 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-ы

Тыповымі для сельскага пейзажу сучаснай Беларусі сталі смяжныя вежы. У іх закладваюцца мільёны тон сакавітых траў для грамадскай жывёлагадоўлі. Зараз ва ўсіх гаспадарках вядзецца нарыхтоўка зялёных кармоў.
Фота Я. КАЗЮЛІ.

НОВЫ ЭТАП КААПЕРАТЫЎНАГА ПЛАНА

Надаўна ў савецкім друку была апублікавана пастанова ЦК КПСС «Аб далейшым развіцці спецыялізацыі і канцэнтрацыі сельскагаспадарчай вытворчасці на базе міжгаспадарчай кааперацыі і аграпрамысловай інтэграцыі». Спецыялізацыя і канцэнтрацыя сельскагаспадарчай вытворчасці, перавод яе на індустрыяльную аснову — новы этап у практычным ажыццяўленні ідэй ленинскага кааператыўнага плана ва ўмовах развітога сацыялізму. Ідэя стварэння вытворчых сельскагаспадарчых аб'яднанняў не новая для Беларусі. Першыя «калгасы калгасаў» былі арганізаваны яшчэ ў мінулай пяцігоддзі. Аб выніках гэтай важнай работы і яе перспектывах расказвае міністр сельскай гаспадаркі БССР Віктар КАЗЛОУ.

КАНКРЭТНЫ прыклад. Пяць год нэвад на базе калгаса імя Урыцкага Гомельскага раёна было створана міжгаспадарчае аб'яднанне па вытворчасці ялавічыны. Сродкі на яго будаўніцтва ўне-

слі ўсе 17 калгасаў раёна. Зараз у аб'яднанні адкормліваюць 6 тысяч кароў (у перспектыве — да 1980 года — будзе 12 тысяч). Вытворчасць мяса на 100 гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў склала 300

цэнтраў. Толькі за 1975 год калгас атрымаў валавы прыбытак 2,5 мільёна рублёў, а чыстага прыбытку — 1 мільён 400 тысяч. У пачатку пяцігодкі, калі аб'яднанне толькі стваралася, гэтыя лічбы былі ў два разы меншыя. Відавочны вынік: адкорм жывёлы на буйным комплексе стаў справай рэнтабельнай.

Выгадна і тое, што стварэнне адкормачнага канвеера вызваліла некалькі дзесяткаў рабочых. Іх перавялі ў другія, больш механізаваныя галіны. А механізацыя дазваляе палепшыць арганізацыю рабочага дня жывёлаводаў, па-

высіць аплату працы (у сярэднім па калгасу яна вырасла на 35—40 рублёў). Калгаснікі перайшлі на 8-гадзінны рабочы дзень з абедзённым перапынкам, штотыднёвымі выхаднымі, штогадовымі водпускамі.

Нават гэты, далёка не поўны пералік «плюсаў» сведчыць аб бяспрэчным выйгрышы сяляніна ад спецыялізацыі і канцэнтрацыі.

А што атрымлівае дзяржава? Рост прадукцыйнасці працы суправаджаецца павелічэннем выпуску сельскагаспадарчай прадукцыі. Гэта значыць, што павышаецца жыццёвы ўзро-

вень усяго насельніцтва краіны.

Ніколі раней у сельскую гаспадарку СССР не ўкладваліся такія велізарныя сродкі, якія яна атрымлівае цяпер. За апошняе дзесяцігоддзе толькі ў Беларусі на гэтыя мэты выдаткавана 9,6 мільярда рублёў — у 3,3 разы больш, чым за папярэдняе. Назаву яшчэ дзве лічбы, якія характарызуюць сучасны стан беларускага сяла: фондаўзброенасць працы сяляніна за гэты перыяд павысілася ў тры разы, у сем разоў павялічылася ў калгасах і саўгасах яе

[Заканчэнне на 2—3-й стар.]

<p>ДЗЕЦІ ПЫТАЮЦЬ: «ЦІ ЁСЦЬ МАГЧЫМАСЦЬ ПРЫЕХАЦЬ У СССР ЯШЧЭ РАЗ!»</p> <p>«Если бы я жил в России...»</p> <p>стар. 4.</p>	<p>ПАРАУНАННІ СВЕДЧАЦЬ АБ ПЕРАВАГАХ САЦЫЯЛІЗМУ</p> <p>«Факты против измышлений»</p> <p>стар. 4, 6.</p>	<p>ЗАВОДСКІ ПРАФСАЮЗ ВЫРАШЫЎ ПРЭМІРАВАЦЬ... АКЦЕРАУ</p> <p>«Тэатр для народа»</p> <p>стар. 7.</p>
--	---	--

кормам жывёлы, другія — вытворчасцю малака, трэцяя паліваюць спецыялізацыю ў раслінаводстве. Толькі за апошнія тры гады валавая вытворчасць зерня тут узрасла на 31,5 працэнта, бульбы — на 22,2, малака — на 13,1 працэнта. Знізіўся сабекошт прадукцыі, вышэй стала рэнтабельнасць. У 1975 годзе гаспадарчай аб'яднання атрымалі 1 354 тысячы чыстага прыбытку, што ў сем разоў больш, чым у 1972 годзе.

ШТО ДАЕ аб'яднанне ў сацыяльным плане?

Перш за ўсё, як я ўжо сказаў, гэта станюча ўплывае на рост заробатнай платы. Яна ў рэспубліцы з 1965 па 1974 год вырасла ў два разы. Расціць фонды грамадскага спажывання: павышаецца аплата пенсій і сацыяльнага страхавання калгаснікаў і рабочых саўгасаў, больш грошай ідзе на будаўніцтва жылля і культурна-бытовых аб'ектаў. Зараз на сяле больш ахвотна працуе моладзь. Думаецца, што прыцягваюць яе магчымасць хутка атрымаць добраўпарадкаваную квартиру, умовы для далейшай завочнай і вячэрняй вучобы, арганізацыя цікавага адпачынку...

Але, бадай, самае галоўнае тое, што адыходзіць у мінулае былы прымітыўнасць сялянскай працы. Паняцце «рабочы сяла» стала цяпер звыклым. Аснашчэнне сельскай гаспадаркі машынамі з аўтаматычным кіраваннем, гідраўлікай і электронікай, электроннай вылічальнай тэхнікай, стварэнне гаспадарак з выразным вытворчым рытмам уздзеічае на фарміраванне зусім новага тыпу сельскіх механізатараў. Гэта людзі, якія валодаюць вялікай сумай аграрна-механічных і тэхнічных ведаў. Яснае змяненне сельскагаспадарчай вытворчасці павышае прэстыж сельскіх прафесій. Гаворачы зараз аб сялянскай працы, мы маем на ўвазе, што складваецца яна з намаганняў людзей 100 спецыяльнасцей.

Доля работнікаў індустрыяльнага профілю на беларускім сяле ў 1975 годзе павялічылася ў параўнанні з 1965 годам у паўтара раза. У структуры

сельскага насельніцтва хутка расце ўдзельная вага інтэлігенцыі, занятай сельскагаспадарчай вытворчасцю. Калі ў 1965 годзе ў сельскай гаспадарцы Беларусі працавала 27,4 тысячы спецыялістаў вышэйшай і сярэдняй кваліфікацыі, то ў 1975 годзе — звыш 60 тысяч, гэта значыць, у два з лішнім разы больш. За той жа перыяд прыток дыпламаваных інжынераў і эканамістаў у калгасы павялічыўся ў дзесяць, тэхнікаў — у пяць разоў.

Вельмі паказальна ў сацыяльным плане і іншая статыстыка: зараз на кожную вясковую сям'ю прыходзіцца чатыры газеты і часопісы, а тэлевізар мае кожная другая сям'я. Інакш гаворачы, мы назіраем рост духоўных патрэб сялянства.

УЗНІКАЕ ПЫТАННЕ, ці не супярэчыць стварэнне аб'яднанняў прынцыпам калгаснай дэмакратыі.

Скажу адразу — не. Кааперуючыся, калгасы і саўгасы аб'ядноўваюць намаганні, грошы, рэсурсы, каб атрымаць найлепшы канчатковы вынік — пры найменшых затратах даць як мага больш прадукцыі краіне, атрымаць як мага больш прыбытку. Пры гэтым юрыдычная і гаспадарчая самастойнасць калгасаў і саўгасаў захоўваецца: калгасная ўласнасць застаецца калгаснай, саўгасная — саўгаснай. У той жа час гэтыя формы ўласнасці пачынаюць збліжацца, бо для гэтага створаны эканамічная і сацыяльная асновы.

Паралельна з канцэнтрацыяй і спецыялізацыяй калгасная дэмакратыя развіваецца на якасна новай аснове. Калі гэта толькі міжкалгасная арганізацыя — дык гаспадарамі яе па-ранейшаму застаюцца сяляне-калгаснікі. Але, паколькі мяняецца маштаб вытворчасці — мяняюцца і формы кіравання. Так творчая практыка аб'яднанняў нарадзіла сістэму Саветаў калгасаў, якая была ўзаконена ў 1969 годзе на III Усеагульным з'ездзе калгаснікаў. Саветы калгасаў застаюцца выбарнымі органамі сялян. Яны акумуляюць новыя ідэі ў сучаснай калгаснай практыцы, аб'яўляюць і распаўсюджваюць вопыт перадавых гаспадарак, раёнаў і абласцей. Існуюць рэспубліканскія, а таксама саюзныя Саветы калгасаў. У цэнтры іх увагі — найбольш актуальныя праблемы развіцця калгасаў.

Прыкладны Статут калгасаў СССР па-ранейшаму дазваляе кожнай гаспадарцы функцыянаваць у адпаведнасці з патрэбамі ўсяго савецкага грамадства і гарантуе кожнаму калгасніку захаванне яго правоў — права на працу з аплатай па колькасці і якасці яе, права выбіраць кіраўнікоў і самому быць абраным у органы кіравання.

Калі ж аб'ядноўваюцца калгасы з саўгасамі — ствараецца Сход упаўнаважаных з роўнай колькасцю прадстаўнікоў ад усіх гаспадарак. Паміж такімі сходамі дзейнічае Савет, які праз Сход упаўнаважаных выступае перад калгаснікамі і рабочымі саўгасаў са справаздачай аб сваіх рашэннях.

Развіццё кааперацыі адкрывае новыя магчымасці для зліцця дзвюх форм уласнасці ў агульнадзяржаўную, бо гэты працэс непазбежна звязаны з тэхнічным прагрэсам у сацыялістычным грамадстве.

Яшчэ больш умацоўвае гэты саюз стварэнне дзяржаўна-калгасных прадпрыемстваў. А пры арганізацыі аграрна-прамысловых галіновых аб'яднанняў дзве формы ўласнасці зліваюцца арганічна.

Такім чынам, аб'ядноўваючы калгасы, саўгасы і дзяржаўныя прамысловыя прадпрыемствы, міжгаспадарчыя кааперацыя і аграрна-прамысловыя інтэграцыя адкрываюць дарогу ўзаемапрынікненню дзвюх форм уласнасці. Тым самым крок за крокам ухіляецца старое раздзяленне працы паміж прамысловасцю і сельскай гаспадаркай. Зараджаецца новы, вышэйшы сінтэз гэтых дзвюх важнейшых галін у адзіную комплексную эканоміку, прадказаную ў свой час К. Марксам. Гэта, у сваю чаргу, паскарае пераадоленне адрозненняў паміж горадам і вёскай, сціранне класовай розніцы паміж рабочымі і калгасным сялянствам.

НА АРБІЦЕ ВАКОЛ ВЕНЕРЫ

Споўніўся год з дня запуску аўтаматычнай станцыі «Венера-10» і восем месяцаў з дня выхаду яе на арбіту штучнага спадарожніка планеты Венера. Са станцыі рэгулярна праводзяцца сеансы радыёсувязі. За гэты час са станцыі атрыманы вялікі аб'ём навуковай інфармацыі. Бартавыя сістэмы і апаратура станцыі працуюць нармальна.

Як паведамлялася ўжо, асноўную праграму палёту аўтаматычнай станцыі «Венера-9» і «Венера-10» выканалі да 22 сакавіка 1976 года, пасля чаго кожная з іх працягвала весці даследаванні па дадатковай індывідуальнай праграме. Станцыя «Венера-9» поўнасцю выканалі дадатковую праграму работы і спыніла функцыянаванне. Станцыя «Венера-10», якая знаходзіцца цяпер на адлегласці 260 мільёнаў кіламетраў ад Зямлі, працягвае арбітальны палёт вакол Венеры і навуковыя даследаванні.

Цяпер Венера з пункту гледжання наземнага назіральніка заходзіць за Сонца. У гэтых умовах адкрылася рэдкая магчымасць для ажыццяўлення радыёспасвечвання калісонечнай прасторы з мэтай даследавання сонечнай кароны. Так, 16 чэрвеня радыёпрамень, што пасылаецца на Зямлю станцыяй «Венера-10», праходзіць усяго за паўтара мільёна кіламетраў ад паверхні Сонца.

Вынікі аналізу параметраў радыёсігналаў, якія прыходзяць са станцыі «Венера-10», гавораць аб тым, што патокі калісонечнай плазмы вельмі неаднародныя і падвяргаюцца хуткім змяненням у часе. Далейшая апрацоўка гэтых даных дасць магчымасць атрымаць колькасныя характарыстыкі гэтых неаднароднасцей. У сеансах радыёсувязі даследаваліся таксама магчымасці прыёму інфармацыі і кіравання касмічнымі апаратамі ў залежнасці ад умоў праходжання радыёпромяня паблізу Сонца.

Кіраванне палётам аўтаматычнай станцыі «Венера-10» ажыццяўляецца з Цэнтра далёкай касмічнай сувязі пры дапамозе сродкаў наземнага камандна-вымяральнага комплексу. Паступаючая інфармацыя апрацоўваецца ў каардынацыйна-вылічальным цэнтры і інстытутах Акадэміі навук СССР.

Палёт аўтаматычнай станцыі «Венера-10» працягваецца.

У Беларускім рэспубліканскім цэнтры стандартызацыі і метралогіі вызначаюцца асноўныя патрабаванні да якасці вырабаў беларускай індустрыі, ажыццяўляецца кантроль за тым, наколькі яны адпавядаюць дзяржаўным стандартам і ці здольны задаволіць попыт спажывацтва ўнутраным і знешнім рынку. НА ЗДЫМКУ: кіраўнік акустычнай лабараторыі Дзмітрый МШАРыхтуе бытавы халадзільнік да шумавых замераў.

панорама пяцілеткі

ОРИЕНТАЦИЯ НА ЭФФЕКТИВНОСТЬ

Советский Союз прошел длительный период экономического роста, который в значительной мере опирался на экстенсивные факторы. Такой курс был вполне закономерным. Если мы перешли бы на использование только лишь интенсивных факторов раньше, то существенная часть экстенсивных ресурсов оказалась бы не вовлеченной в общественное производство. В первую очередь это касается рабочей силы. Характер экономического развития не может не соответствовать требованию обеспечения полной занятости: не только социальный, но даже чисто экономический проигрыш от безработицы был бы куда больше, нежели весьма эфемерный выигрыш от преждевременного форсирования интенсификации.

С ростом индустриальной мощи страны и совершенствованием производительных сил интенсивный путь развития народного хозяйства становится ведущим направлением.

XXV съезд КПСС назвал десятой пятилетку пятилеткой эффективности и качества. Основная тяжесть по поддержанию стабильного темпа экономического развития перекладывается на интенсивные факторы. Эффективность становится, тем самым, несущей конструкцией нашей экономики.

В нынешнем пятилетии, как и в истекшем, среднегодовой темп прироста национального дохода составит примерно 5 процентов, но среднегодовой темп прироста численности рабочей силы в сфере материального производства будет равен 0,4 процента против 0,8 процента в девятой пятилетке. Двукратное замедление роста численности работников в производственных отраслях четко увязано с балансом трудовых ресурсов, обеспечивает, как и раньше, полную занятость населения и в то же время не сказывается на темпе роста национального дохода.

Стабильность этого темпа сохраняется за счет ускорения роста производительности труда. Увеличение производства продукции экономит труд 26 миллионов работников.

В минувшем пятилетии капитальные вложения росли в 1,5 раза быстрее, нежели национальный доход. В текущем пятилетии они будут расти (практически впервые

в истории советской экономики) медленнее национального дохода.

Однако важно обратить внимание на следующее обстоятельство. Только за один 1976 год выпуск продукции высшей категории качества увеличится по районам страны, как это вытекает из принимаемых трудящимися социалистических обязательств, на 30—60 процентов. Такого рода скачкообразный рост будет, видимо, сохранен и в последующие годы пятилетки. В результате этого объем продукции, соответствующий высшим мировым требованиям качества, должен возрасти к 1980 году по сравнению с 1975 годом в несколько раз. И это при планируемом увеличении национального дохода на 24—28 процентов и промышленной продукции — на 35—39 процентов.

Вот мы и подошли к проблеме качества экономического роста. Повторяем: как и в прошлом пятилетии, национальный доход СССР будет увеличиваться на 5 процентов в год. Но из чего будет складываться этот стабильный относительный прирост? В нем почти лавинообразно будет увеличиваться удельный вес самой высококачественной продукции, она станет ведущим структурным составляющим прироста дохода нации. Национальное богатство Советского Союза будет, таким образом, во все большей мере увеличиваться за счет первоклассной продукции.

Что дает советским людям ориентация на эффективность экономического развития?

В условиях интенсивного роста повышается отдача каждой единицы ресурсов, вкладываемых в развитие экономики. Это позволяет поддерживать стабильный темп роста национального дохода при относительно меньшем объеме производственных ресурсов, что открывает возможность для более быстрого роста фонда потребления. Прирост национального дохода на каждую единицу израсходованных производственных ресурсов с каждым годом становится больше. Ориентация на эффективность — это ориентация на благосостояние, на удовлетворение постоянно растущих потребностей советских людей.

Альгимантас ЛЕБЕДИНСКАС.
АПН.

СЯМ'Я АГРАНОМАЎ

Віктар Шыцікаў — патомны хлебароб, ветэран сельскагаспадарчай вытворчасці. Некалькі год запар ён узначальваў паляводчую брыгаду ў калгасе «Прагрэс» Дубровенскага раёна.

Нядаўна Віктар Аляксандравіч вылучылі на іншую работу. Брыгадзірам стаў Аляксандр Шыцікаў — сын ветэрана. Малады хлебароб скончыў Столінскі сельгастэхнікум і з дыпламам аграрнама вырнуўся ў родную гаспадарку. Гэты ж тэхнікум скончыла жонка Аляксандра — Надзея. Яна працуе аграрномам-насенняводам у калгасе.

Есць яшчэ ў Віктара Аляксандравіча дачка Галіна. Спецыяльнасць аграрнома яна атрымала ў Лужасянскім сельскагаспадарчым тэхнікуме і працуе па спецыяльнасці ў саўгасе «1 Мая».

Тры маладыя аграрномы рыхтуюцца да паступлення на завочнае аддзяленне Горацкай сельскагаспадарчай акадэміі.

ШЛЯХАМ КАНЦЭНТРАЦЫІ

Створана Магілёўскае вытворчае аб'яднанне па птушкагадоўлі — восьмае ў рэспубліцы. У яго ўвайшоў некалькі прадпрыемстваў, кожнае з якіх спецыялізуецца на выпуску птушкага віду прадукцыі. На Прыдняпроўскай фабрыцы арганізуецца вырошчванне маладняку. Тут змогуць штогод гадаваць 1,2 мільёна куранят і забяспечаць патрэбу ў іх усіх птушкафабрык вобласці. На Магілёўскай — будзе ўтрымлівацца да ста тысяч нясушак. На атрыманне харчовых яек арыентуюцца таксама Бабруйская і Клімавіцкая фабрыкі.

У сувязі са спецыялізацыяй і ўкараненнем новай тэхналогіі пачалася рэканструкцыя прадпрыемстваў. Прадугледжана клетачнае ўтрыманне птушак, сухі тып кармлення, механізацыя і аўтаматызацыя ўсіх працэсаў. Гэта дазволіць на тых жа плошчах выпускаць прадукцыі ў паўтара раза больш. Са стварэннем Магілёўскага

аб'яднання завершаны перавод птушкагадоўлі рэспублікі на новую арганізацыйную аснову. Яна цалкам апраўдала сябе. Аб гэтым сведчыць, напрыклад, вопыт Мінскага аб'яднання. Пасля яго ўтварэння і рэканструкцыі фабрык магутнасці тут павялічыліся ў некалькі разоў. Вузкая спецыялізацыя дала магчымасць лепшыя ўмовы працы птушкаводаў, павысіць іх кваліфікацыю, аўтаматызаваць вытворчасць. Узяты курс на паліпашэнне якасці прадукцыі.

Эфектыўна вядзецца гаспадарка і ў іншых аб'яднаннях. У выніку за апошнія пяць гадоў вытворчасць яек у рэспубліцы узрасла ў 2,3 раза.

У бліжэйшы час завершыцца спецыялізацыя птушкафабрык, а да канца пяцігодні ўся вытворчасць пройдзе на прамысловую аснову. Тады штогод будзе атрымана звыш 1,3 мільярда яек — на трэць больш, чым зараз.

Гродна. Від на горад.

Фота А. ПЕРАХОДА.

ЕСЛИ БЫ Я ЖИЛ В РОССИИ...

О ЧЕМ РАЗМЫШЛЯЮТ И ПИШУТ ДЕТИ СООТЕЧЕСТВЕННИКОВ, ОТДЫХАВШИЕ В ПИОНЕРСКИХ ЛАГЕРЯХ ПОД МИНСКОМ

Гостей из-за рубежа ожидает пионерский лагерь «Зеленый бор». Вот уже более десяти лет отдыхают под Минском дети наших соотечественников из разных стран. В Белоруссии проводили каникулы ребята из Бельгии, Франции, Англии, Италии, ФРГ, Австрии, Голландии, Финляндии. Впервые в этом году к нам приедут гости из Канады. Это дети и внуки земляков, которые через долгие годы разлуки с Родиной пронесли горячую любовь и светлую память о ней, сумели пробудить интерес и уважение к ней у своих потомков. Вместе с канадцами в пионерском лагере будут отдыхать дети из Бельгии. Накануне их приезда мы печатаем письма ребят, которым довелось провести месяц в Белоруссии. Такие письма часто приходят в Белорусское общество «Радзіма» и в редакцию нашей газеты.

Жаку Зоммеру из ФРГ дважды, как он пишет, посчастливилось побывать в Белоруссии. Первый раз он приезжал сюда совсем мальчишкой, второй раз — шестнадцатилетним юношей. Поездки дали возможность Жаку познакомиться с нашей республикой, с советскими людьми. Жак стал взрослым, живет сейчас в Австралии, но навсегда остался нашим другом.

Недавно редакция получила письмо от его матери Викторини Зоммер, которая сопровождала группу детей земляков из Федеративной Республики Германии. Она пишет:

«Регулярно получаем газету «Голас Радзімы». Экземпляры с английской страничкой отправляю сыну в Австралию. Он пишет, что они его радуют и напоминают те места, где он бывал, помогают вновь мысленно пережить счастливые дни в пионерском лагере. Жак благодарит всех, кто дал ему возможность побывать в Белоруссии и самому увидеть все, о чем столько слышал, убедиться, что Советский Союз — действительно могучая передовая держава мира. Это светлое воспоминание его жизни».

Так уж получилось, что у нас в пионерском лагере в разные годы побывало почти все семейство Зоммеров. С не меньшим волнением вспоминает свои каникулы под Минском сестра Жака Сильвия.

«...Часто говорим с мамой о том, как нам было интересно, как готовились к концерту. Много танцевали, разучивали песни. Некоторые из этих песен остались для нас как символы. Особенно вот эта... «С чего начинается Родина...»

Может быть, именно с этой песни, проникновенной и спокойной, искренней и мелодичной, для многих детей соотечественников, отдыхающих летом в пионерских лагерях под Минском, начинается настоящее знакомство с Родиной их отцов или матерей. Песня заставляет оглянуться вокруг, задуматься, какая же она на самом деле — эта страна, в которой прошло детство родителей, чем дорога она им, и почему тоскуют по ней всю жизнь?

«У меня остались наилучшие впечатления о Белоруссии, о Советском Союзе, — пишет девочка из Франции Катя Ли. — Ваша страна, а я считаю ее и своей родиной, потому что я все же наполовину русская, мне очень нравится. Она такая прекрасная и большая, в ней столько интересного. У нас было много интересных экскурсий, и благодаря им я лучше познакомилась с Белорусской республикой. Всем вокруг рассказываю о ней».

Дети приезжают на отдых в Советский Союз уже в том возрасте, когда начинают формироваться их мировоззрение, когда человек задумывается о добре и зле, о том, что справедливо и что неправильно. Они любознательные и доверчивые и, стараясь больше узнать о нашей стране, читая и слушая все, что преподносит зарубежная пресса, радио и телевидение, подростки бьются в недоумении: где же правда? Месяц в пионерском лагере дает возможность сделать собственные выводы.

«У нас обучение после школы стоит дорого, — пишет Надя Петряева из Бельгии. — К сожалению, у моих родителей нет возможности платить за меня. Если бы были средства для оплаты за учебу, я хотела бы стать медицинкой сестрой в больнице или преподавателем иностранных языков. Детям в Советской стране не нужно думать о деньгах».

В письмах часто встречаются строчки, где наши юные друзья из-за границы делятся планами, рассказывают о своих желаниях стать врачом, конструировать машины и тракторы, учить детей, строить красивые дома. К сожалению, так же часто они пишут и о том, что этим мечтам не суждено сбыться, ибо «здесь, на Западе, учатся дети предстателей господствующего класса, богатых, а мы после школы ищем работу. Учеба нам не по карману. А сейчас у нас во Франции есть даже безработица».

Сущность социалистического строя по-детски непосредственно, но очень точно высказал Клод Марков из Бельгии:

«Нас поразила атмосфера дружбы, равноправия и взаимопонимания, которую мы все время наблюдали в пионерском лагере, — пишет Клод. — У вас все дети рождаются равноправными, в вашей стране нет бедных и богатых, есть только мальчишки и девочки, братья по хлебу, который одинаков для всех, братья по национальности, потому что законы равны для всех».

У ребят из-за рубежа, которые охотно с нами переписываются, мы часто спрашиваем, какие впечатления остались у них от пребывания на белорусской земле, какими издали, после того, как прошло уже много месяцев, а то и лет, видятся им их каникулы в пионерском лагере, есть ли желание приехать к нам вновь, скучают ли по оставленным друзьям, помнят ли, сколько слез было пролито при расставании.

Ответы удивительно единодушные. Почти все мальчишки и девочки пишут о том, что их самое большее желание — вновь посетить нашу страну. Они сообщают нам, что по-прежнему переписываются с советскими пионерами, обмениваются открытками, делятся школьными новостями. Самое ценное, что увезли дети с собой, — это воспоминания о друзьях, искренних, бескорыстных, щедрых. «Есть ли возможность приехать к вам еще раз?» — этим вопросом заканчиваются, как правило, все письма.

Поездка в пионерский лагерь пробуждает горячий интерес к нашей стране, желание побольше узнать о ней, изучить русский язык.

«С тех пор, как побывала в Минске, — пишет Марина Унгерн из Франции, — все время стараюсь знакомиться с чем-то новым о Советском Союзе. И все это удивительно интересно. Часто бываю в Обществе «Франция — СССР». Смотрела фильмы «Мать» и «Монолог», балет из Харькова. Всерьез азялась за изучение русского языка».

В заключение мне хотелось бы почти полностью привести письмо бабушки Пети Бовдало из Англии, который отдыхал под Минском года четыре тому назад. Петя хорошо говорит по-русски, но писать ему трудновато, поэтому о мальчишке, а заодно и о своей жизни пишет бабушка. Это она впервые рассказала внуку о Советской стране.

«В нашем прогрессивном клубе, — пишет Т. Бовдало, — чувствуешь себя будто на островке Родины. Очень люблю русские книги, все свободное время отдаю им и детям. Недавно прочла «Сердце на ладони» И. Шамякина. Дивная вещь! Книга до сих пор передается из рук в руки. Большой популярностью пользуются книги о борьбе белорусского народа с фашистскими захватчиками».

Мы с Петей часто беседуем о тех днях, которые он провел в Крыжовке. Мой внук тоже много читает советских книг, много задает вопросов, на которые я охотно отвечаю. В прошлом году он снова 10 дней провел в СССР, побывал в Москве и Ленинграде. Его желание — постоянно жить в СССР. Очень хочет увидеть своих друзей из Минска, нередко их вспоминает. Внук часто болеет, друзей здесь у него совсем нет. От этого он очень страдает и повторяет: «Вот если бы я жил в России, все было бы иначе». Да, тогда его жизнь сложилась бы, видимо, более счастливо».

Если бы я жил в России... у меня было бы много искренних друзей, я мог бы стать, кем захочу, меня не тревожило бы мое будущее — все это слова и мысли из писем наших юных друзей из-за рубежа. Побывав в нашей стране, познакомившись с ее порядками, законами, людьми, дети оценили ее преимущества.

Диана ЧЕРКАСОВА.

ФАКТЫ ПРОТИВ ИЗМЫШЛЕНИЙ

Одно из любимых занятий многих западных советологов — сопоставлять жизненный уровень в развитых странах, прежде всего в США и в СССР. Причем берется, как правило, либо доля национального дохода в среднем на душу населения, либо определенная сумма жизненных благ, приходящихся также в среднем на каждого человека. Вывод, который при этом делается: СССР сильно отстает...

Авторов подобных изысканий не смущает, что при таком подходе к проблеме игнорируются важнейшие социально-экономические факторы, во многом определяющие подлинный уровень жизни, тенденции развития народного благосостояния. А ведь речь должна идти не только об удовлетворении потребностей человека в определенных материальных благах (здесь США и некоторые наиболее развитые капиталистические страны пока еще опережают СССР), но и о совокупности социальных условий, которые вселяют в него чувство уверенности в завтрашнем дне: гарантия работы, обеспеченная старость, доступность медицинской помощи, образования и т. д. Иными словами, о различных сторонах, определяющих качество, образ жизни.

На XXV съезде КПСС были подведены итоги осуществления социально-экономической политики СССР за последние годы и намечены дальнейшие перспективы. В этой связи уместно провести хотя бы некоторые параллели между Советским Союзом и «обществом всеобщего благосостояния», как любят представлять США западные пропагандисты.

На съезде КПСС отмечалось, например, что реальные доходы на душу населения удваиваются в стране примерно каждые 15 лет. Иными словами, на протяжении

многих лет жизни социалистическое общество несколько раз переходит к качественно новому уровню потребления.

Только за годы девятой пятилетки были повышены заработки более чем 75 млн. рабочих и служащих, у 40 млн. человек доходы возросли за счет повышения размеров пенсий, пособий, стипендий. Кстати, непосредственно на цели народного благосостояния было использовано свыше четырех пятых всего национального дохода. В нынешнем пятилетии предусмотрен дальнейший быстрый прогресс в этой области: например, средняя заработная плата рабочих и служащих увеличится на 16—18 процентов, а доходы колхозников — на 24—27 процентов, будет вновь повышен размер пенсий по старости.

Когда мы говорим о реальных доходах советских людей, следует иметь в виду, что значительный удельный вес здесь составляют выплаты и льготы из общественных фондов. За счет этих фондов обеспечиваются бесплатное образование и медицинское обслуживание, выплачиваются пенсии, стипендии, содержатся дошкольные детские учреждения и т. д. В 1975 году выплаты и льготы, полученные населением из общественных фондов, составили около 90 млрд. рублей (примерно 30 процентов реальных доходов советских людей). В десятой пятилетке такие выплаты и льготы возрастут еще на 28—30 процентов.

Важно при этом отметить, что происходит не только постоянный абсолютный рост доходов советских людей, но и последовательное сокращение разницы в уровне жизни отдельных семей и целых категорий трудящихся. За последние десять лет, например, численность населения

[Окончание на 6-й стр.]

«Сцяжынка майго дзяцінства».

Фота А. ШАУЧЭНКИ.

СЯРЭДНІ амерыканец амаль што не знаёмы з рашэннямі XXV з'езда КПСС. Па буржуазнай прэсе няк не арыентуешся ў гэтым пытанні. І не дзіва. Пісакі «вольнага свету», саветолагі, крэмленологі і іншая жужальная чэлядзь будуць балбатаць што толькі ім на язык пападзе, а пра галоўнае не скажуць.

Ды як жа можна сказаць праўду?

У ЗША амаль дзесяць мільёнаў беспрацоўных, грошы ў цане падаюць, цэны амаль кожны дзень скачуць уверх, а заробатная плата адстае, і ўся розніца паміж імі плыве ў кішэнні капіталістаў. Людзі не маюць ніякай упэўненасці ў заўтрашнім дні, не відаць лепшай будучыні, няма прасвету ў моры крызісу, інфляцыі і распаду капіталістычнага грамадства. Няма чым пахваляцца.

Сказаць праўду — гэта значыць паказаць, што Савецкі Саюз няспынна ідзе наперад. Аб гэтым буржуазная прэса ні за што не скажа. Наадварот, яна аж са скуры вылузваецца, каб хоць маленькую пляму навесці на сацыялістычны свет. Прэса падсоўвае чытачу такія псіхалагічныя рэбусы: «Беспрацоўем ахоплены не толькі Амерыка, а і ўсё свет, інфляцыя і крызісы бушуць ва ўсім свеце».

У сказе выкрэслена адно слова — капіталістычным. Замест таго, каб прызнаць, што беспрацоўем і інфляцыяй ахоплены «вольны свет», тут кідаецца цень, зусім нібы не прыкметна, і на сацыялістычныя краіны, каб недасведчаны чытач зрабіў абагульняючы выснаў: «Бяда не толькі ў нас, а ва ўсім свеце, нават у сацыялістычных краінах».

Падводзяць чытача да такой апраўдальнай логікі: калі бяда на ўсім свеце, дык мы, амерыканцы, не выключэнне — дарэмна ахайваць наш лад.

Прыйдзе час, і амерыканцы пазнаёмяцца з рашэннямі XXV з'езда КПСС, як некалі з пастановамі XXIV з'езда, асаблі-

ва з праграмай мірнай палітыкі.

Бушавала полымя вайны ў В'етнаме. Сыны амерыканскага народа сілай пасылаліся на бойню, як гарматнае мяса, ва-яваць за інтарэсы капіталістаў. Сорак тысяч хлопцаў прывезлі ў дамавінах хлазад у ЗША. А колькі калек? Тысячы амерыканскіх так званых «дзэртцаў» пражываюць яшчэ ў Канадзе, у краінах Заходняй Еўропы. Чакаюць амністыі.

НЯМА ЧЫМ ПАХВАЛЯЦЦА

Міралюбівая палітыка Савецкага Саюза ўратавала жыццё тысячам маладых амерыканцаў. Не адна маці, узняўшы рукі ў неба, малілася за мір на зямлі, і, можа, сама аб тым не ведала — за мірную палітыку Савецкага Саюза. Амерыканскі народ усёй душой сваёй і сэрцам адчувае рэальныя, жыццёвыя пастановы партыйных з'ездаў Краіны Саветаў.

Як бы ні пускала прапаганда амерыканскаму народу пыл у вочы, людзі ведаюць, што ў кастрычніку 1917 года ў Расіі рабочы клас разам з працоўным сялянствам жалезнай мятлой вымеў капіталістаў-эксплуататараў, што з адсталай царска-лапцюжнай Расіі Савецкі Саюз ператварыўся ў адну з магутнейшых краін свету.

Такой бяды, як беспрацоўе, савецкія людзі не ведаюць.

У Амерыцы лепш паміраць, ды толькі не хадзіць да дактароў і не лажыцца ў шпіталь. Мой сусед рассек на твары скуру. У шпіталі за паўгадзіны зашылі рану. Наклалі тры швы, а рахунак прыслалі на 165 долараў.

Амерыканцы ведаюць, што ў іх Савецкім Саюзе лячэнне

бясplatнае, а за ляркарствы людзі плацяць капейкі.

Маладзь у Савецкім Саюзе ў вышэйшых навучальных установах навучаецца бясплатна. Больш таго, дзяржава выплачвае ім стыпендыю. Пасля заканчэння вучобы ў вышэйшай навучальнай установе студэнт атрымлівае спецыяльнасць, мае сталую працу, мае будучыню.

У Амерыцы, каб скончыць універсітэт, трэба заплаціць з сваёй кішэнні мінімум восем тысяч долараў за чатыры гады, а атрымаўшы дыплом — станавіцца ў чаргу на біржы працы.

Амерыканкі ведаюць, што ў Савецкім Саюзе жанчыны карыстаюцца аднолькавымі правамі з мужчынамі, няма ніякай дыскрымінацыі ў адносінах аплаты. Касманаўт В. Церашкова — прыклад таго, што на маёй Радзіме жанчыны аднолькава з мужчынамі крочаць у космас, крочаць у будучыню.

У Савецкім Саюзе ўсе людзі роўныя, якой бы яны нацыянальнасці ні былі.

Бедныя людзі ў ЗША ў дзяржаўныя кіруючыя ўстановы не дапускаюцца, туды бедняку дзверы зачынены, такі класавы закон капіталістычнага панавання.

І калі амерыканцу скажаш, што даярка з калгаса прымае ўдзел у кіраванні дзяржавай — ён недаверліва паціскае плячыма. Гэта яшчэ да іх свядомасці не даходзіць, але класнае пачуццё ў бедных амерыканцаў надта тонкае. Вось вам прыклад. Канчалася вайна ў В'етнаме. Набожная амерыканка гадоў сямідзесяці паўтарала сваім суседкам:

— Амерыканскія капіталісты без вайны не могуць жыць. Вайна для іх — нажыва. Вайна ў В'етнаме канчаецца, дык багацеі могуць у іншым месцы падпаліць вайну.

Цяпер яны баяцца зрабіць гэта.

Капіталістычны свет будучыні не мае, ён аджыў сваё, і гісторыя раней ці пазней пакажа яму дарогу на сметнік.

Сцяпан РУСКЕВІЧ.

ЗША.

Мінск па запрашэнню Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубажнымі краінамі наведала дэлегацыя таварыства «Партугалія — СССР».

Палкоўнік Луіш Мануэл Вісентэ да Сілва з жонкай і ўрач Амерыку Лопеш ды Фрэйташ — прэзідэнт аддзялення таварыства ў горадзе Авейра азнаёміліся са слаўтасцямі сталіцы рэспублікі, наведалі Курган Славы і мемарыяльны комплекс Хатынь, дзе ўсклалі кветкі. Яны агледзелі экспанаты Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Адбылася цёплая сустрэча ў Беларускам таварыстве дружбы. У сяброўскай гутарцы з намеснікам старшыні прэзідыума таварыства В. Чарняўскай госці абмяняліся думкамі аб далейшым пашырэнні культурных сувязей паміж партугальскай і савецкай грамадскасцю.

Члены дэлегацыі пабывалі таксама ў БДУ імя У. І. Леніна, Цэнтральным батанічным садзе Акадэміі навук БССР, зрабілі паездку ў Салігорск, сустрэліся там з работнікамі выканкома гарсавета, былі ў вытворчым аб'яднанні «Беларуськалі».

У гутарцы з карэспандэнтам БелТА Луіш Мануэл Вісентэ да Сілва адзначыў цёплы, гасцінны прыём, аказаны дэлегацыі, вялікае ўражанне, якое зрабіў адноўлены з руін Мінск.

Мы пераканаліся ў шчырым імкненні савецкіх людзей да міру, сказаў Амерыку Лопеш ды Фрэйташ. Ён падкрэсліў важнае значэнне ў барацьбе народаў за разрадку міжнароднай напружанасці праграмы далейшай барацьбы за мір і міжнароднае супрацоўніцтва, якую адобрыў XXV з'езд КПСС, Нарады ў Хельсінкі па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе. Партугальская грамадскасць праяўляе вялікую цікавасць да жыцця савецкага народа, умацавання сяброўскіх сувязей з ім. Гэтай высакароднай мэце прысвечана і наша паездка.

ВЫСТАўКА ФРАНЦУЗСКІХ МАШЫН

Беларускія спецыялісты ўжо мелі магчымасць пазнаёміцца і па заслугах ацаніць прадукцыю французскай фірмы «Паклэн». На выстаўцы, якая адбылася ў Мінску ў Гандлёва-прамысловай палаце БССР, на гэты раз дэманстраваліся новыя дарожна-будаўнічыя машыны. Сярод іх — экскаватары, аўтакраны, вібрацыйныя каткі для ўшчыльнення дарожнага пакрыцця.

Перад адкрыццём выстаўкі адбылася прэс-канферэнцыя, у якой разам з журналістамі прынялі ўдзел спецыялісты міністэрства, ведамстваў і іншых арганізацый Беларусі.

Прадстаўнікоў фірмы вітаў і пажадаў паспяховай работы намеснік старшыні прэзідыума ГПП БССР В. Чыкін.

Дырэктар аддзела экспарту ў краіны Усходняй Еўропы Е. Кальскі адзначыў, што фірма мае добрыя гандлёвыя адносіны з сацыялістычнымі краінамі. Развіваецца супрацоўніцтва з Савецкім Саюзам. Ён выказаў надзею, што гэтая выстаўка паслужыць далейшаму развіццю дзелавых сувязей з нашай краінай.

Выстаўка фірмы «Паклэн», падкрэсліў эксперт Франка-савецкай гандлёвай палаты Ф. Маро, праходзіць у час, калі спаўняецца дзесяць гадоў з пачатку шырокага навукова-тэхнічнага і эканамічнага супрацоўніцтва паміж нашымі краінамі. Першым буйным кантрактам была пастаўка абсталявання на Мінскі завод халадзільнікаў. З таго часу тавараабарот паміж Францыяй і СССР з кожным годам павялічваецца.

ЕПІСКОП САЯМА: «В СССР ПОЛНАЯ СВОБОДА ВЕРОИСПОВЕДАНИЯ»

По приглашению патриарха Московского и всея Руси Пимена СССР посетила делегация православной церкви в Японии. Во время пребывания гостей в Белоруссии наш корреспондент встретился и беседовал с руководителем делегации, настоятелем подворья Московского патриарха в Тонии, епископом Николаем Саяма и членом делегации доктором Евгением Аксеновым. В беседе принял участие настоятель минского кафедрального собора протоиерей Евгений Мисеюк.

Не часто навещают Белоруссию гости из Японии. Вот почему первый вопрос, который я задал епископу Николаю Саяма, звучал так: «Каковы Ваши впечатления о Минске и Белоруссии?»

— Наше пребывание здесь было очень коротким, но и за три дня мы смогли увидеть многое, — ответил он. — Мы убедились, что Минск — современный красивый город с высокоразвитой индустрией, просторными зелеными улицами, множеством новостроек. Приятное впечатление производят и люди на улицах — они хорошо и со вкусом одеты.

Особенно впечатляющими для нас были поездка в Хатынь и осмотр музея Великой Отечественной войны. Мы поняли, с каким мужеством сражались с оккупантами белорусский народ, с каким высоким патриотизмом и любовью к Родине простые люди жертвовали своей жизнью ради победы над врагом.

Япония тоже пережила войну. Атомная бомбардиров-

ка Хиросимы и Нагасаки принесла огромное количество жертв. Но таких ужасов оккупации, как здесь, в Белоруссии, когда фашисты убивали женщин и детей, сжигали людей живыми, японцы, конечно, не испытали. И, несмотря на это, народ ваш не покорился, самоотверженно сражался с противником. Вот почему вызывает восхищение героизм советских людей.

Сказанное епископом дополнил доктор Аксенов — русский, родившийся в Маньчжурии и уже долгие годы проживающий в Японии.

— Когда началась война, — сказал Евгений Николаевич, — буржуазная пресса писала, якобы белорусы встречали гитлеровцев с цветами и хлебом-солью, будто бы население Белоруссии было против колхозного строя. Я и тогда не верил этому, а теперь еще больше убедился, что было совсем не так. Люди здесь стояли на смерть в борьбе с врагом, проявляли небывалый в истории героизм. Свидетельства этого героизма мы видели и в музее, и в Хатыни. Мы отдаем себе отчет, что все, показанное нам, не выдуманно. К сожалению, за границей мало пишут, стараются не говорить о доблестях русского народа.

Я и моя семья во время войны глубоко верили в победу родного нам народа над фашистской Германией. Верили даже в самые трудные для России дни. Хотя это в Японии и было небезопасно,

мы дома постоянно переставляли флажки на карте советско-германского фронта. И каждый раз отмечали, как праздник, победу русских.

За время пребывания здесь мы убедились, что в Белоруссии народ гостеприимный. Гостиницы здесь хорошие, питание в ресторанах отменное, особенно удивляет обилие мясной пищи — в Японии ведь мясо доступно только богатым людям. В Минске приятно также ощущать обилие кислорода, которого не хватает в японских городах.

Далее я попросил епископа Саяма высказать свое мнение о положении православной церкви и священнослужителей в БССР. Он сказал:

— Как представитель православной церкви, я бывал во многих странах мира и знаю о положении верующих там. Могу сказать, что здесь я увидел полную свободу вероисповедания и горячую любовь к церкви со стороны верующих.

У нас раньше писали в газетах, что в Советском Союзе религии не существует, что священников и верующих преследуют и отправляют в лагеря. Теперь таких заблуждений меньше, но все равно очень трудно убедить многих японцев в том, что в вашей стране нет никаких преследований за веру. Вот почему мы стараем-

НА СНИМКЕ (слева направо): протоиерей Н. ДМИТРИЕВ, епископ Н. САЯМА, д-р АКСЕНОВ, протоиерей Е. МИСЕЮК, В. БЕГУН.

ся посылать в Советский Союз туристские группы, чтобы люди сами убедились в истинном положении вещей.

— И теперь еще, — добавил доктор Аксенов, — в иностранной прессе можно найти утверждения, будто в Советском Союзе церкви разрушены, а верующие находятся в заключении. Мы убедились, что все на самом деле не так: и церкви есть, и верующие посещают их.

— Каково участие русской православной церкви в Японии в борьбе за мир и мирное сотрудничество между народами? — спросил я в конце беседы.

Епископ Николай Саяма ответил:

— Наша православная церковь участвует во всех мероприятиях, которые проводятся сторонниками мира Японии. Церковь всегда выступает за укрепление ми-

ра между народами и за установление контактов со всеми организациями сторонников мира. В этом благородном движении мы нередко сами выступаем с инициативой, и потому в деле борьбы за мир вместе с нами идут японские католики и протестанты.

Мы поддерживаем дружественные отношения и священнослужителями из Белоруссии. С митрополитом Минским и Белорусским Антонием мне неоднократно приходилось встречаться на различных международных форумах религиозных деятелей. Я очень высоко ценю его активную и плодотворную деятельность в защиту мира.

В. БЕГУН.

З утварэннем у 1957 годзе ў складзе Акадэміі навук БССР Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору з сектарам фальклору ў ім у рэспубліцы з'явіўся навуковы цэнтр, які ўзначальвае ўсю даследчыцкую работу ў галіне беларускай народнай творчасці і каардынуе дзейнасць усіх фалькларыстаў рэспублікі. З гэтага часу даследаванні ў галіне беларускай фалькларыстыкі праводзяцца сістэматычна і мэтанакіравана ў трох аспектах: экспедыцыйныя даследаванні і збор фальклорных матэрыялаў, тэарэтычнае вывучэнне пэўнай спадчыны беларускага народа, падрыхтоўка да выдання зборнікаў і фундаментальнага зводу беларускай вуснапаэтычнай творчасці.

Фалькларысты Інстытута дасягнулі пэўных поспехаў. Апублікавана нямала зборнікаў народнай творчасці. Сярод іх — «Беларускі эпас» (склалі С. Васіленак, М. Грынблат, К. Кабашнікаў, 1959). У ім змешчаны народныя казкі, легенды і паданні пра былінных і іншых герояў, гістарычныя песні. Матэрыялы зборніка сведчаць аб наяўнасці беларускага эпаса, у якім адлюстравана гераічнае мінулае нашага народа. Збіральнікі не зафіксавалі беларускіх былін або іншых жанраў гераічнага эпаса, але рэшткі іх, сляды адзначылі. Былінныя героі ўвасоблены ў многіх казках, легендах, паданнях.

В. Ялатаў выдаў кнігу «Ад песні да песні» (1957), у якой тэксты песень суправаджаюцца характарыстыкай беларускага меласу. Зборнік «Беларускія частушкі» (склалі К. Кабашнікаў, І. Цішчанка, 1960) — найбольш поўнае выданне дарэвалюцыйных і савецкіх твораў гэтага жанру.

У калектыўным зборніку «Ленін у беларускай народнай творчасці» змешчаны песні, вершы, казкі, частушкі, прыказкі, прысвечаныя вялікаму правяду працоўных.

Апублікаваны рад зборнікаў з фальклорнай спадчыны П. Шэйна, Е. Раманава, А. Сержпутоўскага і іншых. У розныя гады выйшлі ў свет таксама зборнікі прыказак, прымавак і фразеалагізмаў, складзеныя Ф. Янкоўскім, Я. Рапановічам, А. Янголь і іншымі. Найбольш дакладнай навуковай класіфікацыяй і сістэматызацыяй твораў, а таксама старанасцю адбору народных афарызмаў вылучаецца зборнік Ф. Янкоўскага.

У 1963 г. выйшаў у свет першы зборнік пасляваенных народных твораў «Сучасны беларускі фальклор», складзены І. Гутаравым. Ідэйна-тэматычны змест, жанравы састаў і мастацкія асаблівасці сучаснай народна-паэтычнай творчасці, яе роля ў грамадскім жыцці народа раскрываюцца ў кнізе «Праблемы сучаснага беларускага фальклору» (1969 г., рэдактары П. Глебкі і М. Грынблат).

Значным дасягненнем вучоных Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору з'яўляецца распачатае ў 1970 годзе шматтомнае выданне беларускай народнай творчасці. 30-томны збор беларускага фальклору адлюструе велізарнае багацце славеснай, музычна-песеннай і тэатральнай народнай творчасці. Апублікаваны ў дарэвалюцыйны і савецкі час зборы фальклору — гэта толькі частка вуснапаэтычнай скарбніцы народа, да таго ж многія з іх сталі бібліяграфічнай рэдкасцю. У Звод увайдзе шмат твораў, раней неапублікаваных,

што былі запісаны нядаўна ў час экспедыцый.

Выйшла з друку ўжо 10 тамоў звода. У гэтых тамах змешчаны традыцыйныя і савецкія песні (пяць тамоў), казкі (тры тамы), загадкі, дзіцячы фальклор. Складальнікамі і рэдактарамі асобных тамоў з'яўляюцца: В. Бандарчык, К. Кабашнікаў, А. Фядосік, М. Грынблат, І. Цішчанка, А. Ліс, Г. Барташэвіч, А. Гурскі, В. Ялатаў, З. Махэйка, Г. Цітовіч. Яны імкнуліся найбольш поўна прадставіць у кожным томе творы пэўных жанраў, праналізаваць іх ва ўступных артыкулах і забяспечыць грунтоўнымі навуковымі каментарыямі і ўказальнікамі.

Багацці беларускіх народна-паэтычных скарбаў

Ва ўступным артыкуле да кожнага тома вызначаецца жанр, даецца гіпотэза яго паходжання, гісторыя збірання і вывучэння гэтага жанру, абгрунтоўваецца класіфікацыя і сістэматызацыя тэкстаў, характарызуецца іх ідэйна-мастацкі змест, выяўленчыя сродкі. Песенныя тамы змяшчаюць таксама артыкулы, у якіх разглядаюцца асаблівасці народнага меласу. Такім чынам, кожны том уяўляе сабой не толькі збор лепшых узораў вуснапаэтычнай творчасці пэўнага жанру або жанравы разнавіднасці, але і значную навуковую працу, у якой тэарэтычна асэнсоўваюцца важнейшыя ідэйна-эстэтычныя і мастацкія асаблівасці змешчаных у кнізе твораў. Апрача таго, у тамы, прысвечаныя абрадавай паэзіі, уключаны таксама этнаграфічныя матэрыялы.

Выданне фундаментальнага збору беларускай народнай творчасці распачата ўпершыню. Сёлета і ў наступныя гады выйдзе з друку «Прыказкі і прымаўкі», «Чарадзейныя казкі», «Балады», «Любоўныя песні» і іншыя.

Значны крок уперад зроблены ў справе тэарэтычнага асэнсавання беларускага фальклору. Найбольш цікавыя ў ідэйных адносінах творы аналізуецца ў кнізе І. Лушчыцкага «Нарысы з гісторыі грамадска-філасофскай думкі Беларусі ў другой палавіне XIX ст.» (1958) і кнізе М. Ларчанкі «На шляхах да рэалізму» (1958).

Рад прац прысвечан агульнай характарыстыцы беларускага фальклору і асобных яго жанраў. Найбольш глыбока і ўсебакова даследуюцца віды народнай творчасці, фарміраванне і развіццё жанраў, іх ідэйна-тэматычныя і мастацкія асаблівасці ў гісторыка-тэарэтычным даследаванні «Беларуская народная вуснапаэтычная творчасць» (пад рэдакцыяй П. Глебкі, І. Гутарава і М. Грынבלата, 1967 г.). Агульны малюнак развіцця вуснай паэзіі даецца таксама ў «Нарысах па беларускаму фальклору» (1963) К. Кабашнікава і ў дапаможніку для студэн-

таў філалагічнай факультэтаў «Беларуская вуснапаэтычная творчасць» (пад агульнай рэдакцыяй М. Ларчанкі, 1966).

З кожным годам павялічваецца колькасць манаграфій па важных навуковых праблемах. Развіццё атэістычных ідэй у народнай творчасці даследуецца ў манаграфіі А. Фядосіка «Антырэлігійныя матывы ў беларускім фальклоры» (1963).

У навукова-папулярным плане разглядаецца песенная творчасць беларусаў у кнізе Н. Гілевіча «Наша родная песня» (1968). Ім жа напісан нарыс гісторыі і даследавання беларускіх народных песень («З клопатам пра песні народа», 1970). У гэтай кнізе разглядаецца гіс-

тэрыя збірання і даследавання беларускіх песень з канца XVIII стагоддзя і да цяперашняга часу, адзначаецца дзейнасць выдатных і малавядомых фалькларыстаў. Н. Гілевіч даследаваў таксама паэтычнае майстэрства народа ў манаграфіі «Паэтыка беларускай народнай лірыкі» (1975). Вядомы беларускі паэт унёс значны ўклад як у вывучэнне, так і ў публікацыю народных твораў.

Упершыню ў фалькларыстыцы праблема беларускай народнай сатыры і гумару даследуецца ў манаграфіях А. Фядосіка «Беларуская народная сатырычная проза» (1969) і «Трапным народным словам» (1971). Асноўныя заканамернасці фальклорнага працэсу разглядаюцца ў кнізе К. Кабашнікава «Ад традыцыйнага фальклору да рэвалюцыйнай паэзіі» (1969). Аўтар паказаў месца і ролю традыцыйнай творчасці сялян, фальклору рабочых і рэвалюцыйнай паэзіі ў духоўным жыцці беларускага народа. У кнізе В. Захаравай і В. Рэвіцкага «З жыватворных крыніц» (1970) даследавана вусная славеснасць як сродка камуністычнага выхавання.

Рад манаграфічных работ беларускіх фалькларыстаў прысвечаны даследаванню асобных жанраў. Мастацкае майстэрства, якое ляжыць у аснове народных прыказак, аналізуецца ў манаграфіі М. Янкоўскага «Паэтыка беларускіх прыказак» (Мінск, 1971). Аўтар выкарыстаў не толькі апублікаваныя раней творы, але і прыказкі, сабраныя ім самім (каля 7 тысяч), паказаў сутнасць эстэтычнай з'явы, высветліў, як і чаму яна працуе на мастацкую задуму, раскрывае ўменне народа мысліць асацыятыўна і асэнсоўваць факты жыцця мастацкімі вобразамі.

Кніга вядомага казкаведа Л. Барага «Беларуская казка» (Мінск, 1969) прысвечана шырокаму паказу нацыянальнай самабытнасці і мастацкай спецыфікі твораў гэтага жанру, параўнальнаму вывучэнню беларускіх казак з казкамі ўсходнеславянскіх народаў.

У 1971 годзе было апублікавана першае ў беларускай фалькларыстыцы манаграфічнае даследаванне аб прыпеўцы — «Беларуская частушка» І. Цішчанкі. На багатым фактычным матэрыяле даследчык выказвае гіпотэзу пра паходжанне жанру, выяўляе нацыянальную спецыфіку частушак.

У манаграфіі А. Ліса «Купальскія песні» (Мінск, 1974) даследуецца генезіс купальскіх песень, праблема адлюстравання ў іх народнага жыцця, мастацкія асаблівасці. Аналіз купальскіх песень даследчык спалучае з разглядам адпаведных абрадаў і звычаяў. У даследаванні вызначаецца сувязь купальскіх песень з веснавымі песнямі, асабліва валацобнымі і юр'еўскімі, а таксама з пятроўскімі і жніўнымі.

На фоне агульнай характарыстыкі развіцця навукі і культуры ў краіне раскрываецца дзейнасць асобных вучоных у галіне фалькларыстыкі ў манаграфіях, прысвечаных Е. Раманаву, А. Сержпутоўскаму, М. Федароўскаму і іншым.

Важнай і актуальнай з'яўляецца праблема ўзаемазвязей беларускай вуснапаэтычнай творчасці і літаратуры. Гэта праблема асвятляецца ў многіх работах беларускіх вучоных. У кнізе П. Ахрыменкі «Літаратура і фальклор» (Мінск, 1962) робіцца спроба высветліць характар уплыву фальклору на найбольш важныя помнікі старажытнай пісьменнасці і ананімную літаратуру XIX — пачатку XX стагоддзя. У асобных раздзелах кнігі разглядаюцца фальклорныя матывы ў творчасці буйнейшых паэтаў і пісьменнікаў XIX—XX стагоддзяў.

Усебакова і глыбока асвятляецца роля беларускага фальклору ў развіцці нашай нацыянальнай літаратуры ў манаграфіі М. Грынчыка «Фальклорныя традыцыі ў беларускай дакастрычніцкай паэзіі» (Мінск, 1969). Важнае пытанне аб ролі фальклорных традыцый у станаўленні рэалізму ў беларускай літаратуры аўтар разглядае перш за ўсё на паэзіі Ф. Багушэвіча. Асабліва шматграннасць і арганічнасць засваення фальклорных традыцый даследчык адзначае ў творчасці Я. Купалы, Я. Коласа, М. Багдановіча.

Вялікай папулярнасцю карыстаецца беларускі фальклор і за межамі нашай краіны. У Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы вытрымаў ужо 8 выданняў зборнік беларускіх казак, падрыхтаваны Л. Барагам. У Польскай Народнай Рэспубліцы апублікаваны казкі са зборніка М. Федароўскага і рыхтуюцца да друку казкі, легенды і апавяданні з кніг Е. Раманава, А. Сержпутоўскага і іншых фалькларыстаў.

Своеасаблівым прызнаннем поспехаў беларускай фалькларыстаў з'явілася прывядзенне ў Мінску ў 1974 годзе Усеагульнай навуковай канферэнцыі «Празаічныя жанры фальклору народаў СССР», у якой прынялі ўдзел вядучыя фалькларысты ўсіх саюзных рэспублік, Масквы і Ленінграда.

Такім чынам, беларускія фалькларысты ўжо нямала зрабілі, каб зберагчы каштоўнейшыя скарбы народа, даследаваць іх і апублікаваць. Аднак перад імі стаіць яшчэ шмат важных задач па асэнсаванню багацейшай спадчыны, даследаванню праблем гісторыі фалькларыстыкі, а таксама пытанняў гісторыі і тэорыі вуснапаэтычнай творчасці.

Анатоль ФЯДОСІК,
донтар філалагічных навук.

ФАКТЫ ПРОТИВ ИЗМЫШЛЕНИЙ

(Окончание. Начало на 4-й стр.)

доходом сто и более рублей в месяц на члена семьи возросла в восемь с половиной раз. Опережающий рост доходов у колхозников приводит их ко все большему сближению по этому показателю с доходами рабочих и служащих.

В США, по свидетельству американского Института изучения политики, один процент населения владеет в восемь раз большим состоянием, чем половина американцев. Причем такое распределение дохода остается там без изменений в последние 40 лет.

Материальное благосостояние в США зависит от многих обстоятельств, в том числе и от расовой принадлежности: жизненный уровень цветного населения значительно ниже, чем у белых. Наконец, около 25 миллионов американцев имеют доходы ниже так называемой «черты бедности».

Нет слов, Соединенные Штаты — самая богатая капиталистическая держава, занимающая одно из первых мест в мире по среднему размеру национального дохода на душу населения. Но это и страна резких социальных контрастов. По словам известного ученого лауреата Нобелевской премии Пола Самуэлсона, «лишь немногие представляют себе, как низок в действительности доход среднего американца или как велик разрыв между высшим и низшим доходом».

Ни один из выступавших на XXV съезде КПСС делегатов, говоря о проблемах, стоящих перед нашей страной в социально-экономической области, не упоминал слово «безработица». И не удивительно: последняя биржа труда закрылась в СССР за ненадобностью еще в 1930 году. Наоборот, говорилось о постоянном и растущем дефиците в рабочей силе, вы-

зывающем серьезную озабоченность плановых органов.

В США, по-прежнему переживающих серьезнейший экономический кризис, насчитывается более 7 миллионов безработных, которые находятся в самом тяжелом положении среди лиц, оказавшихся за «чертой бедности».

Как писала недавно газета «Нью-Йорк таймс», «7,29 миллиона людей остаются без работы, миллионы людей слишком пали духом, чтобы искать работу, и еще миллионы работают не с полной нагрузкой или получают за свою работу меньше, чем следует». Причем, как говорилось в докладе об экономическом положении страны, направленном президентом Фордом в январе конгрессу, «...в этом году безработица почти наверняка останется на удручающе высоком уровне».

Рост доходов советских людей происходит в условиях стабильности цен и тарифов: например, цены на все основные виды продовольственных товаров неизменны в СССР уже более десяти лет, стоимость коммунальных услуг сохраняется на уровне 1935 года, а квартплата (в среднем 1 процент от бюджета

та семья) — на уровне 1928 года.

В США в результате кризиса и жестокой инфляции непрерывно растет дороговизна: только за последние пять лет потребительские цены на товары и услуги возросли на 39 процентов. В том же докладе об экономическом положении страны американцев «успокаивают» тем, что индекс цен в 1976 году по сравнению с годом минувшим должен вырасти «лишь примерно на 6 процентов», а темпы инфляции на протяжении этого года, «по-видимому, останутся практически неизменными».

Не случайно, как отмечал обозреватель агентства Франс Пресс Петер Берджес, согласно опросу общественного мнения, проведенному в США, более трех четвертей американцев предпочли бы более низкий уровень жизни, если бы это только помогло избежать серьезной инфляции и спада.

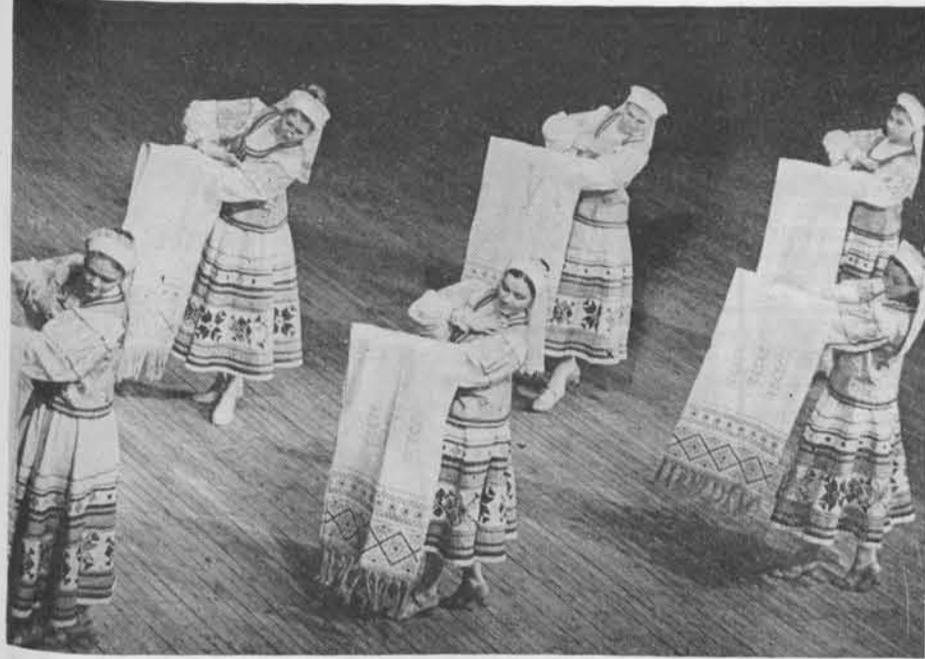
Для рядового американца заболевание, особенно серьезное, грозит настоящей катастрофой. Да и что говорить, если средняя суточная стоимость пребывания в госпитале составляет теперь 128 долларов, а простая опера-

ция аппендицита стоит 820 долларов. «В нашем обществе лишь очень немногие могут вынести бремя катастрофической болезни», — признавал президент Форд в послании «О положении страны».

В Советском Союзе все виды медицинского обслуживания бесплатны. Бесплатны также все виды обучения, включая высшее образование, а студенты получают государственные стипендии. В США плата за обучение в колледже приближается к 4 тысячам долларов в год, а в ведущих университетах и институтах она неизмеримо выше.

...Подобные параллели можно было бы продолжить. Однако важно другое: думается, что сравнивать нужно не просто набор материальных благ, но и сам образ жизни, совокупность всех социально-экономических факторов. Что же касается народного благосостояния, то неуклонное его повышение — постоянный курс партии и Советского правительства. Это еще раз было подчеркнуто на XXV съезде КПСС.

Анатолий РОЗАНОВ,
комментатор АПН.

Раніца. У гэты час, бывала, дзяўчаты здымалі адбялёныя сувоі кужалю, якія з вечара расціралі на чыстыя росы. «Раніца» — так назвалі свой танцавальны ансамбль гродзенскія тэкстыльшчыкі. Мільёны метраў прыгожых тканін выпускае іх прадпрыемства. Дзяўчаты, якія працуюць тут, упраўляюцца адразу з некалькімі машынамі. Гэты спрыт яшчэ ярчэй прыкмецен у танцы, калі выступае народны ансамбль «Раніца».

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ТЭАТР ДЛЯ НАРОДА

Нядаўна ў Беларускім драматычным тэатры імя Якуба Коласа адбылася прэм'ера спектакля «Апошняя Інстанцыя» па п'есе Мікалая Матукоўскага. Спектакль узнімае важныя праблемы асабістай адказнасці бацькоў за выхаванне дзяцей, за іх маральнае і грамадзянскае станаўленне. На прэм'еры прысутнічалі рабочыя аршанскага заводу «Чырвоны Кастрычнік», з якім коласаўцы звязаны дагаворам аб творчай садружнасці. Яны цёпла павіншавалі артыстаў і паведамілі ім аб прысуджэнні заводскіх прэмій за лепшыя акцёрскія работы мінулага года.

Сувязі тэатра з рабочымі калектывамі прадпрыемстваў Віцебска даўно сталі традыцыяй. З цягам часу яны мяняліся, усё больш і больш удаканальваліся. У першае пасляваеннае дзесяцігоддзе ўзнікла новая форма сувязей тэатра з гледачом: на прадпрыемствах горада быў устаноўлены так званы дзень тэатра. Кожнае прадпрыемства мела свой дзень. Аўторак быў днём рабочых і служачых завода імя Кірава, серада — дыванова-плюшавага камбіната, чацвер — завода заточных станкоў, прамысловай кааперацыі, пятніца — фабрыкі «Сцяг Індустрыялізацыі», завода «Чырвоны Кастрычнік», чыгуначнікаў і гэтак далей. Такая сістэма дазваляла больш поўна знаёміць рабочых горада з прэм'ерамі, а таксама наладжваць паўторныя прагляды, калі спектакль вельмі спадабаўся гледачам. У такія дні — зноў жа па жаданню рабочых — адбываліся сустрэчы гледачоў з артыстамі, абмеркаванне акцёрскіх работ, шчырая размова з майстрамі мастацтва.

Горад развіваўся, з'яўляліся новыя прамысловыя прадпрыемствы, і неўзабаве сувязі тэатра з рабочымі набылі новыя формы, бо дзень тэатра ўжо перастаў адпавядаць патрабаванням часу. Прадпрыемствы горада пачалі арганізоўваць калектывныя наведванні ў любы зручны для іх і для тэатра дзень. Пашырылася «геаграфія» выездаў акцёрскіх брыгад непасрэдна на прамысловыя прадпрыемствы. У час такіх сустрэч звычайна паказваюцца ўрыўкі з розных спектакляў, артысты знаёмяць гледачоў з лепшымі літаратурнымі творами, адказваюць на іх шматлікія пытанні.

Да пачатку 70-х гадоў адносіцца стварэнне пры тэатры ўніверсітэцкага сцэнічнага мастацтва, слухачамі якога сталі ў асноўным рабочыя. Спецыялісты тэатразнаўцы, вядучыя акцёры і рэжысёры тэатра чытаюць лекцыі па важнейшых пытаннях развіцця сучаснага тэатральнага мастацтва.

За апошнія гады ўзнікла яшчэ адна форма далучэння рабочых да мастацтва. У мастацкі савет тэатра зараз уведзена некалькі прадстаўнікоў віцебскіх прадпрыемстваў. І калі тэатр рыхтуе спектакль на рабочую тэму, без іх папярэдняй кансультацыі спектакль не паказваецца шырокай аўдыторыі.

Паглыбіўся змест і традыцыйнага шэфства акцёраў над рабочымі калектывамі. А два гады назад тэатр заключыў дагаворы аб творчай садруж-

насці з вытворчым аб'яднаннем «Маналіт» і аршанскім заводам «Чырвоны Кастрычнік». Імяна прадстаўнікі «Маналіта» ўваходзяць у склад мастацкага савета. На аршанскім заводзе «Чырвоны Кастрычнік» ужо другі год працуе ўніверсітэт тэатральнага мастацтва. Малады рэжысёр Леанід Мазынін (дарэчы, да паступлення ў Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут ён быў майстрам-будаўніком) дапамагае аршанцам ставіць п'есу А. Салынскага «Доўгачаканы». Кіраўніцтва заводу ўстанавіла тры штогадовыя прэміі для акцёраў тэатра імя Якуба Коласа за лепшае выкананне роляў. У мінулым сезоне лаўрэатамі заводскай прэміі сталі акцёры Іосіф Магусевіч, Зінаіда Кананелька і Пётр Ламан, які да паступлення ў тэатральны інстытут быў калгасным трактарыстам. А зараз прэміі прысуджаны заслужанай артысткай БССР Г. Маркінай, артыстам Н. Цішачкіну і Б. Сяўко.

Натуральна, што ўмацаванне сувязей тэатра з рабочымі калектывамі горада аказвае істотны ўплыў на рэпертуар коласаўцаў. Многія спектаклі прысвечаны непасрэдна вытворчай тэматыцы. Прычым, вялікім поспехам карыстаюцца не толькі творы нацыянальнай драматургіі, але і п'есы вядомых драматургаў іншых саюзных рэспублік. Сярод самых цікавых спектакляў на рабочую тэму, якія ўбачылі гледачы на сцэне тэатра імя Якуба Коласа, — п'еса беларускага драматурга В. Палескага «Песня нашых сэрцаў», прысвечаная стваральнай працы савецкіх людзей у гады аднаўлення разбуранай вайной народнай гаспадаркі Беларусі. У апошні час папулярным у гледачоў стаў спектакль па п'есе Г. Бокарава «Сталявары». Дзеянне спектакля адбываецца непасрэдна ў цэхах завода, ля плазменных печаў, геролі гэтага твора — рабочыя. У галоўных ролях — Лагуціна, сталявара вышэйшай кваліфікацыі, падручнага Хромава, начальніка цэха Варламава, старога сталявара Сартакова — выступаюць акцёры, якія самі выйшлі з працоўнага асяроддзя. Гэта Леанід Трушко, у недалёкім мінулым аршанскі рабочы, Яўген Шыпіла, верхнядзвінскі калгаснік, былы будаўнік — народны артыст БССР А. Шэлега, былы заводскі рабочы, а зараз народны артыст СССР — Фёдар Шмакаў.

Тэма «Сталявараў» прадоўжана ў новым спектаклі тэатра «Мезазойская гісторыя» па п'есе азербайджанскага драматурга М. Ібрагімбаева аб марскіх нафтаздабытчыках, аб сапраўды дзяржаўным, высокім стаўленні да працы.

Пастаноўка гэтых дзвюх п'ес працягвае — ужо на новым, больш высокім узроўні — так званую «вытворчую тэматыку» на беларускай сцэне. Сэнс яе ў тым, што на сцэну выйшаў працоўны чалавек, які не толькі займаецца маральна-этычным самаўдасканаленнем, але і дэманструе дзяржаўнае і класовае ўсведамленне сваёй працы і сваёй ролі ў пабудове самага справядлівага ў свеце грамадства.

Георгій ВАУЧОК.

з кніжнай паліцы

У КРАІ ТЫМ...

Ёсць у кожнага з нас свой запаветны куток — на зямлі і ў сэрцы, куды цябе заўсёды вабіць і кліча. Ён — твой вечны боль і радасць, твая песня і трывога, твая першая і апошняя любоў.

Для паэта Міхася Рудкоўскага такой запаветнай мясцінай з'яўляецца «сяло па-над Начанкай» Востраў, што на Брэстчыне, тая зямля, на якой нарадзіўся і вырас, дзе ўпершыню адчуў пяшчоту матчынай рукі і прыветную ласку сонца, пачуў крыннічы звон роднай песні і радасць першага працоўнага кроку, сэрцам зразумеў глыбіню і сутнасць слоў, блізкіх нам з маленства: бацькоўскі край, Беларусь, Радзіма, адкуль «паляцеў у даросласць, як птушаня, з роднага гнязда...».

О, Скарыны зямля,
нескароная воляй і духам,
край Купалы

і песні купальскае край!

Малаяўнічая, прасторная, сонечная беларуская зямля. Шчасліва жывуць на ёй людзі. Засяваюць палеткі, будуць новыя гарады і заводы, калгасныя пасёлкі і дарогі, садзяць сады і лясы. Але кожны з нас добра ведае, што яна была б яшчэ прыгажэйшай, калі б не гарэла ў жудасным полымі вайны, не стагнала ад ран, не хава-ла ў брацкіх магілах сыноў.

А Вечны агонь, што нястомна б'ецца ля падножжа гэтых гранітных абеліскаў, — вечны агонь людскай памяці.

О, колькі у палескай старане
Магіл салдат, яшчэ ўсё

невядомых!

Мая зямля ім стала родным

домам,

Ім, смерцю храбрых паўшым

на вайне.

Над помнікамі, ў небе залатым,

Схіляюцца таполі, як матулі,

І, быццам сёстры, вечныя зязюлі

Гады бяссмерця ў вёснах

лічаць ім.

Міхася Рудкоўскі жыве ў Брэсце. Жыве побач з бессмертнай легендай, якую крывёй і штыкамі напісалі для будучых пакаленняў мужныя абаронцы крэпасці над Бугам. Не раз хадзіў ён з малым сынам па камянях гераічнай цытадэлі, слухаючы цішыню над ёй, спыняючыся ў маўклівым задумленні ля сцен абвугленых казематаў, ля велічных фігур байцоў-абаронцаў, якія навечна застылі ў граніце.

Як магутны рэквіем мёртвым і жывым гучаць радкі з яго «Балады пра каменні цытадэлі»:

...толькі раз чалавеку Айчына дае
на бяссмерце свяшчэннае права.

Подзвігу тых, хто абараніў шчасце народа, прысвечаны таксама вершы «Мне сняцца маладыя камісары», «Начны эскіз». А яшчэ ў адной сваёй баладзе гэтак жа ўсхвалявана, як і ў папярэдняй, аўтар з болей і горыччу

прыгадвае апошнія хвіліны сваіх аднагодкаў з палескай вёскі Красніцы — адной са шматлікіх сясцёр вядомай усяму свету Хатыні.

Чытаючы гэтыя творы, міжволі пранікаеш пачуццём бязмежнай сыноўняй любові і пашаны да роднай зямлі, якая, перамогшы ўсе навалы, здолела захаваць для нас сваю мацярынскую цеплыню і непаўторную прыгажосць. Менавіта гэтымі думкамі прасякнуты радкі яго наступных вершаў: «Давыд-Гарадок», «Палеская быль», «Залаты Бераг», «Востраў», «Ганцавічы», «Сінія Брады» і інш.

Ледзь не ўсе вершы Міхася Рудкоўскага напоўнены глыбокім лірызмам. У адных творах паэт, падуладны шчырасці пачуццяў, услаўляе бацькоўскі край, маладосць і каханне, а ў другіх — арганічна спалучаюцца матывы любові да роднай зямлі з філасофскім роздумам аб сэнсе жыцця, аб яго непаўторнасці і непазбежнасці абнаўлення. І радкі яго хваляюць, не пакідаюць раўнадушнымі.

Хаця вятры ў няласкавых

стагоддзях

зямлю маю астуджаюць —

халодзяць,

не прападу я — ўнукам праарсту,

як поле жытам, як застолле

песняй:

ўпаду — устану,

загіну — уваскрэсну.

Як колас, я жыву начыстату.

Пра што б ні пісаў паэт Міхася Рудкоўскі, якія б тэмы ні крапаў, — ён ніколі не траціць жывой сувязі з прыродай, з тым, што акружае чалавека з першых і да апошніх дзён жыцця, што нярэдка адухоўлівае і ачышчае яго.

...аддам, што ёсць ва мне добрае,
Каб спакойна на золку ласі
Прыгажосць сваю дзікую, гордую
К вадапою няслі,
Каб уранні грыбнымі мясцінамі
У сіль пльлі хлапчукоў галасы,
Ды цвілі, бушавалі пчаліныя
Верасы... верасы...

Знаёмства з новым паэтычным зборнікам Міхася Рудкоўскага «У краі тым...» хочацца закончыць радкамі, якія сталі яго назвай, якія найбольш поўна і дакладна вызначаюць задуму аўтара, змест гэтай патрэбнай для маладога чытача кніжкі:

У краі тым, дзе сосны ў сонцы

плачучь,

Ступішы да высокіх курганоў,

У краі тым, дзе й сёння голас

матчын —

Бы колас пераспелы —

пра сыноў,

І дзе яшчэ гайдаюцца калыскі

На тых, на партызанскіх

на вятрах, —

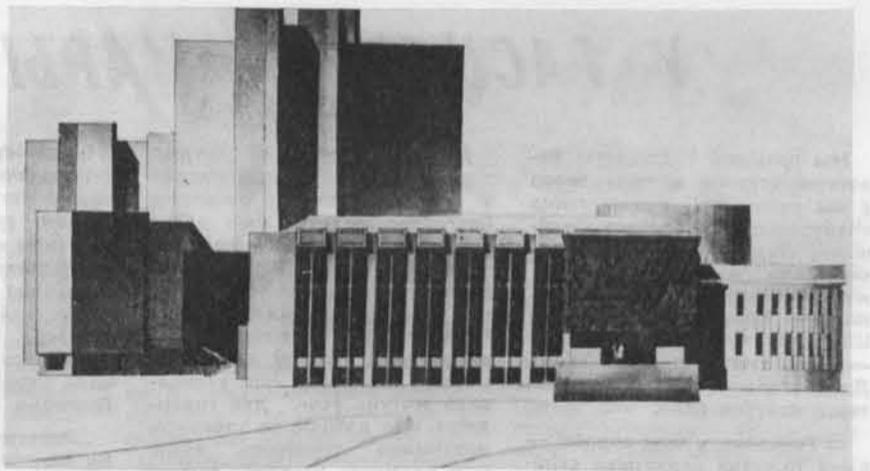
Усё да немагчымасці нам блізка:

І зоры,

і любоў,

і продкаў прах...

Мікола ЧАРНЯЎСКІ.

У Мінску, па вуліцы Нагіна, пачалося будаўніцтва тэатра музыкальнай камедыі. Яго зала зможа адначасова прыняць восемсот гледачоў. Іх святочнаму настрою будзе спрыяць не толькі добрая музыка, але і прыгожы інтэр'ер. Узводзіцца тэатр па задумах архітэктараў і праекціроўшчыкаў Беларускага дзяржаўнага інстытута «Мінскпраект».

НА ЗДЫМКУ: так будзе выглядаць новы тэатр. Фота І. ЗМІТРОВІЧА.

ТВОРЧАЯ САДРУЖНАСЦЬ

Нядаўна ў Палацы культуры гомельскіх хімікаў быў падпісаны дагавор аб дружбе і сацыялістычным спаборніцтве Гомельскай дзяржаўнай філармоніі і хімічнага заводу імя 50-годдзя СССР.

Калектыву прадпрыемства абавязваўся выканаць гадавы план па аб'ёму рэалізаванай прадукцыі да 27 снежня, выпрацаваць звыш задання 16,5 тысячы тон мінеральных угнаенняў, з іх тры тысячы тон — за кошт эканоміі сыравіны.

У дагаворы прадугледжаны мерапрыемствы па арганізацыі шэфскіх канцэртаў артыстаў філармоніі ў Палацы культуры і непасрэдна на заводзе гомельскіх хімікаў. Артысты будуць выступаць на ўшанаванні пераможцаў сацыялістычнага спаборніцтва і іншых заводскіх святах. Рабочыя прадпрыемства прымуць удзел у абмеркаванні новых канцэртных праграм, прадстаўнікі заводу будуць уключаны ў са-стаў мастацкага савета філармоніі.

ГІСТОРЫЯ ў МАНЕТАХ

Чалавек гэты — кандыдат гістарычных навук, нумізмат. Вось ужо каля дваццаці гадоў ён вывучае і шукае скарбы на тэрыторыі Беларусі.

..Шлях у навуку В. Рабцэвіч пачаў са школьнага захаплення зборам старадаўніх манет. Пазней, калі вучыўся ў Белдзяржуніверсітэце, страць да калекцыяніравання стала яшчэ мацнейшай.

Спачатку яго вабіў толькі вонкавы выгляд старажытных манет. Затым з'явілася жаданне «разгаварыць» іх. Для гэтага давалася заняцца філалогіяй, вывучыць лацінскую, арабскую, французскую, нямецкую, польскую і яшчэ некалькі моў.

Мы, не задумваючыся, ужываем, напрыклад, выразы: ні граша за душой, грош яму цана, не варты і гроша, прапасці ні за грош. Слова «грош» з'яўляецца ў даным выпадку своеасаблівай меркай маласці, нікчэмнасці. А між тым, расказвае вучоны, выпушчаныя ў канцы XII стагоддзя сярэбраныя манеты з такой назвай у тры наступныя стагоддзі была адной з самых каштоўных грашовых адзінак Еўропы.

Нумізматэка выходзіць далёка за межы простага калекцыяніравання. Скарбы, якія спалучаюць у сабе лепшыя якасці матэрыяльных і пісьмовых помнікаў, — невычэрпная крыніца даследаванняў для археолага і эканаміста, гісторыка і мастацтвазнаўцы, філалага і этнографа... Па іх можна ўстанавіць назвы дзяржаў і гарадоў, аб якіх не гаворыцца ў летапісах, прачытаць розныя выказванні і нават невялікія вершаваныя або праязныя тэксты. Чаго толькі не ўбачыш на манетах: адбіты прадметаў штодзённага ўжытку, адзення, упрыгажэнняў, прычосак і бытовых сцэн, прылад вытворчасці і зброі розных эпох, шматлікія асабистыя і дзяржаўныя гербы, творы мастацтва і архітэктуры, цэлыя партрэтныя галерэі гістарычных асоб...

Валянцін Навумавіч не мае сваёй дамнашній калекцыі: аддаў для музея, які ствараецца на кафедры археалогіі, этнаграфіі і дапаможных гістарычных дысцыплін БДУ. Ён працуе з дзяржаўнымі збора-

мі манет. Яму даводзіцца часта выязджаць на месцы буйных знаходак.

— У многіх народаў, — гаворыць В. Рабцэвіч, — існаваў звычай пры будаўніцтве дома класці пад вуглы грошы на шчасце. Гэта ў многіх выпадках саслужыла навуцы добрую службу. Так, пры зносе руін замка ў Быхаве ў падмурку была знойдзена манета 1562 года. А на вуліцы Падгорнай у Магілёве выяўлен фундамент старога будынка, пад якім аказалася дзевятнаццаць манет 1664—1699 гадоў. Гэтыя знаходкі даюць магчымасць сцвярджаць, што Быхаўскі замак заснаваны ў пачатку 60-х гадоў XV стагоддзя, а дом на Падгорнай вуліцы пабудаваны не пазней 1699 года.

Калі ў адным месцы знаходзяць некалькі кладаў, то гэта заўсёды прыцягвае ўвагу археолагаў. Так, напрыклад, у вёсцы Чахет Брэсцкай вобласці былі выяўлены сляды старажытнага паселішча I—II стагоддзяў.

— Дарэчы, — працягваў вучоны, — у старадаўнасці на манетных дварах упершыню практычна прымяняліся многія тэхнічныя новаўвядзенні. Леанарда да Вінчы стварыў станок для высякання манетных кружкоў. Вялікі скульптар Бенвянута Чэліні вынайшаў вінтавы прэс для чаканкі адбіткаў.

Тэхніка вырабу грошай уздзейнічала на іншыя віды чалавечай дзейнасці. Цікава, напрыклад, тое, што Іаган Гутэнберг, які падарыў чалавецтву неацэннае адкрыццё — кнігадрукаванне, у аснову свайго вынаходства паклаў прынцып чаканкі манет.

Велізарным пазкавальным матэрыялам з'яўляюцца і пасудзіны, у якіх захоўваюцца скарбы. У старадаўнасці вытворчасць такіх пасудзін была нават асобнай галіной ганчарнай вытворчасці. І не дзіўна: грошы закопвалі ў зямлю, бо даўней жа не было ні банкаў, ні ашчадных кас.

Кожны скарб — гэта своеасаблівае кніга гісторыі, выпушчаная толькі ў адным экзэмпляры.

А. МІХАЛЬЧАНКА.

Вечарком за рэчкаю.

Фотаэцюд Б. МАЛАШЭУСКАГА.

ВАС шукаюць і чакаюць СВАЯКІ

ВІЛЬЧЫЦКАГА Сяргея Мікалаевіча, 1926 года нараджэння, ураджэнца гарадскога пасёлка Мір Гродзенскай вобласці, шукаюць яго маці Вера Вікенцьеўна і брат Аркадзій.

Вядома, што ў 1944 годзе С. Вільчыцкі быў вывезены акупантамі з горада Баранавічы, дзе ён вучыўся ў школе, у Германію. З таго часу родныя не маюць аб ім ніякіх вестак.

Просім усіх, хто ведае што-небудзь аб лёсе С. Вільчыцкага, паведаміць у нашу рэдакцыю па адрасу: СССР, г. Мінск, ГСП, Ленінскі праспект, 44, рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».

Заброцкая Вера Нікадзімаўна шукае свайго мужа **СУРМАЧА** Івана Фёдаравіча, ураджэнца вёскі Каяцін Чарнігаўскай вобласці Украінскай ССР.

І. Сурмач служыў у 18-м Жыткавіцкім пагранічным атрадзе, які ў пачатку ліпеня 1941 года веў баі з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Паважаныя чытачы! Магчыма хтосьці сустракаў І. Сурмача або ведае што-небудзь аб яго лёсе. Письмы накіроўвайце на адрас рэдакцыі.

ЛЯСНЫ БЭЗ

Калі ранняя вясной, праз некалькі дзён пасля таго, як сыйдзе снег, прыходзіць у лес, гэты хмызняк ужо цвіце.

Чатырохпялёсткавыя кветкі далікатнымі дзвюма-трыма гронкамі грацыёзна размешчаны на гнуткіх галінках. Кветка звычайна мала — рэдка больш дзясці. Але як цікава яны размешчаны — нібы прыклеены да галінкі. У іх няма сваіх асабистых сцяблінак-кветаножак. Такія кветкі называюць сядзачымі. Па форме і колеру яны нагадваюць бэз, адгэтуль і назва хмызняку — лясны бэз.

Над светла-ружовымі, нібы зара, званочкамі кветак ляснога бэзу (здараюцца і белыя званочкі) мітусяць мноства пчол. Пчалары ведаюць воўчае лыка як шчодры ранневясновы меданос.

Аднак не спяшайцеся працягваць руку да аднаго з першых, а таму самага прыемнага падарунка нашай вясны. Усе часткі расліны ўтрымліваюць атрутны сок. Назват ад дотыку да кары на руках могуць з'явіцца пухіры. Пры слабых атручваннях з'яўляюцца боль і пякота ў горле, ваніты, пры больш моцных — страта прытомнасці. Нібы воўк кусаецца расліна, якую называюць яшчэ воўчым перцам, воўчымі ягадамі, воўчым лыкам.

Летам гэты хмызняк зусім непрыкметны. Гэта амаль адны голыя сцябліны з жоўта-шэрай шурпатай карой. Лісця мала,

яно размешчана ў верхняй частцы расліны, на канцах галінак.

Бліжэй да восені кусты воўчага лыка зноў робяцца вельмі прыгожымі — на галінках заманліва блішчаць ярка-чырвоныя, памерам з гарошыну, амаль шарападобныя ягады-касцянікі. Яны, як кветкі вясной, нібы налеплены на галінкі. Спалучэнне ярка-зялёных лісцяў і бліскучых чырвоных ягад вельмі прыгожае. Аднак прыгажосць ягад зманліва. Яны не толькі не спякюныя, але і вельмі атрутныя, як і астатнія часткі расліны.

Воўчае лыка шырока распаўсюджана ў лясах, але расце звычайна адзінкава ці невялікімі купкамі. Жыве хмызняк нядоўга — прыкладна 40 гадоў.

У апошнія гады воўчае лыка з-за яго дэкаратыўнасці і ранняга цвіцення моцна вынішчаецца. Асабліва хутка знікае яно з ваколіц буйных гарадоў (воўчагаднік не ломіцца, толькі з каранем рвецца). Улічваючы біялагічныя асаблівасці гэтага віду (павольны рост, распаляжэнне асобнымі купкамі), не даводзіцца цешыць сябе надзеяй на тое, што ён можа хутка і паспяхова аднавіць сваю колькасць. Напэўна, воўчае лыка даўдзецца неўзабаве аднесці да ахоўваемых раслін, як гэта ўжо зроблена ў Літоўскай ССР, а таксама на тэрыторыі многіх краін Заходняй Еўропы.

Анатоль БАЯРОВІЧ.

У ГАСЦЯХ У «МАРЫ»

Мы прыйшлі ў дзіцячую балетную студыю «Мара» якраз у час рэпетыцыі новага танца «Чабурашка», створанага кіраўніком студыі Раісай Чарахоўскай па матывах вядомых мультфільмаў. Галоўныя персанажы — Кракадзіл Гена, старая Шапакляк, калматы Чабурашка — былі смешныя і забавныя. Дзеці старанна танцавалі, і раптам... пачуўся плач.

— Ганначка, у чым справа? — Раіса Львоўна кляпатліва схілілася над дзіўчынкай у белай сукенцы. Аказваецца, малая расхвалывалася ад таго, што на рэпетыцыю не прыйшла яе партнёрша па танцу, а ў адной яе не вельмі ладзіцца. Раіса Львоўна пахваліла дзіўчынку за стараннасць, і слёзы адразу змяніліся ўсмешкай.

Аня Капраўчук — адна з самых юных удзельніц, ёй пяць гадоў. А ўсяго ў студыі танцуе каля двухсот хлопчыкаў і дзіўчынак ва ўзросце ад пяці да семнаццаці гадоў.

Дзіцячая балетная студыя з рамантычнай назвай «Мара» ў мінскім Палацы культуры Белсаўпрофа існуе ўжо дваццаць гадоў. І ўвесь час Раіса Чарахоўская — яе кіраўнік, балетмайстар і пастаноўшчык танцаў. У мінулым сама балерына, Раіса Львоўна прывівае сваім выхаванцам любоў да музыкі і танца. Яна аўтар кнігі «Танцаваць могуць усе», дзе сцвярджае, што дзіцяці, не здольныя навучыцца танцаваць, няма, што развіваць пачуццё рытму, слых можна ў любога дзіцяці.

У студыі ажыццёўлена больш як 100 паставак — балеты, харэаграфічныя кампазіцыі, сюіты, разнастайныя танцы. Асабліва шмат у рэпертуары танцаў па сюжэтах казак, бытовых сцэнак, бо дзецям лягчэй і цікавей вывучаць азы харэаграфіі праз вобразы знаёмых герояў. І трэба бачыць, з якім задавальненнем танцююць маленькія артысты харэаграфічныя сцэнікі «Тры парасяці і воўк», «Кот і кошачка», «Задавакі».

За вялікую работу па развіццю дзіцячай творчасці, мастацкаму і эстэтычнаму выхаванню дзяцей сродкамі харэаграфіі тры гады назад студыі прысвоена званне народнай. Яе ўдзельнікі выступалі ў Мінску і Мінскай вобласці, Маскве і Брэсце, Вільнюсе, Рызе, Каўнасе, перад маракамі-балетцамі. Студыя двойчы ўдастоена Дыплама ВДНГ СССР.

...Рэпетыцыя працягваецца. Ля лютранай сцяны кружацца дзіўчыны ў блакітных, ружовых, жоўтых балетных пачках. Нехта з іх абярэ танец справай усяго жыцця, для іншых сённяшнія заняткі застануцца толькі дзіцячым захапленнем. Але чалавек заўсёды будзе шукаць працягу зведанай радасці.

Г. КАЛІНкіНА.

НА ЗДЫМКАХ: фрагмент з балетнай сюіты «Веснавыя галасы»; цяжка на рэпетыцыі — лёгка на сцэне.

Фота У. КІТАСА.

ПРЫРУЧЫМІ ДЗІКА

Механізатар саўгаса «50 год ВЛКСМ» Гарадоцкага раёна Анатоля Лебедзеў неяк знайшоў каля стога сена дзіка. Знясілены звер не рухаўся. Выратавальнік прынёс яму ежы, а вечарам на ведаў зноў.

Больш месяца карміў ён ляснога гасця. Хутка той пачаў браць ежу з рук чалавека. А як толькі падушэў і набраўся сіл, стаў хадзіць па вёсцы ад аднаго двара да другога. Цяпер саўгас узяў дзіка на сваё ўтрыманне.

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва

ЦК КП Беларусі.

Зак. 881.